

Rapport

Peiling Ondernemerspeiling februari/maart

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2022/intern

Datum

maart 2022

Opdrachtgever

I&O Research (intern rapport)

Auteurs

Coen Schuring
Ester Hilhorst

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	4
1.1	Inleiding	4
1.2	Ondernemers tevreden met economie, minder over kabinetsbeleid	4
1.3	Verwachtingen toekomst gemiddeld positief	4
1.4	Overheidsdienstverlening krijgt een voldoende	5
2	Inleiding	7
2.1	Aanleiding/achtergrond van het onderzoek	7
2.2	Onderzoeksverantwoording	7
2.3	Leeswijzer	8
3	Stand en perspectief van de economie	9
3.1	Twee derde ondernemers in februari positief over economie	9
3.2	Helpt ondernemers verwacht verbetering in economie	10
3.3	Draagvlak economisch beleid blijft even groot	11
4	Verwachtingen en uitdagingen organisaties	13
4.1	Kleine groep ondernemers verwacht daling in omzet	13
4.2	Regelgeving en arbeidsmarkt grootste uitdagingen	14
4.3	Helpt ondernemers heeft geen of weinig zorgen over de toekomst	16
5	Overheidsdienstverlening	18
5.1	Kwart ondernemers had contact met gemeente	18
Bijlagen: Vragenlijsten		21
A	Bijlage hoofdstuk	25

1 Samenvatting

1.1 Inleiding

Het I&O Research Ondernemerspanel brengt de wensen en ervaringen van ondernemers op voor hen relevante thema's als innovatie, ondernemersklimaat, duurzaamheid of internationaal ondernemen representatief in beeld. De eerste meting is uitgezet in mei 2021. In de eerste helft van november 2021 peilden we opnieuw hoe ondernemers de stand van zaken van de economie beoordelen, welke verwachtingen zij hebben en uitdagingen zij zien. Deze derde peiling behandelt grotendeels dezelfde onderwerpen.

In totaal vulden 1.620 ondernemers de vragenlijst in tussen 18 februari en 3 maart. De onderzoeksresultaten uit het I&O Research Ondernemerspanel zijn gewogen op het aantal werkzame personen en de sector waarbinnen de ondernemingen werkzaam zijn. Daarmee zijn de resultaten representatief voor alle ondernemers in Nederland, op de aspecten sector en grootteklasse. Waar mogelijk worden de uitkomsten van de Ondernemerspeiling vergeleken met een eerder onderzoek onder werkenden in het I&O Research Panel. De meest recente peiling die in dit rapport is gebruikt, is uitgevoerd in februari 2022. Aan dat onderzoek werkten 1.219 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee.

Ontwikkelingen Oekraïne: Halverwege de veldwerkperiode (24 februari) ontstond er een conflict in Oekraïne. Op 24 februari hadden 1.200 ondernemers – ongeveer drie kwart van de uiteindelijke respons – de vragenlijst succesvol afgerond. In de dagen hierna werden er economische sancties opgelegd aan Rusland.

1.2 Ondernemers tevreden met economie, minder over kabinetsbeleid

Twee derde van de ondernemers beoordeelt de economie in februari 2022 als (zeer) goed. Dit is vergelijkbaar met november 2021 en aanzienlijk beter dan in mei 2021. In februari zijn ondernemers die actief zijn in de financiële en zakelijke dienstverlening het meest positief over de Nederlandse economie: drie kwart beoordeelt de economie als (zeer) goed.

Vier op de tien inwoners en ondernemers staan volledig of grotendeels achter de economische aanpak van het kabinet. Ruim de helft in beperkte mate of helemaal niet. In november 2021 was het draagvlak voor de economische aanpak van het kabinet even groot. In mei 2021 was het draagvlak een stuk groter.

De helft van de ondernemers verwacht dat de Nederlandse economie zich de komende 12 maanden zal verbeteren. De groep die een verslechtering verwacht is tussen november en februari gelijk gebleven (een vijfde van alle ondernemers).

1.3 Verwachtingen toekomst gemiddeld positief

Kleine groep ondernemers verwacht daling in omzet

De meeste ondernemers verwachten dat de omzet van hun onderneming de komende 12 maanden gelijk zal blijven of zal stijgen. Ruim een tiende denkt dat de omzet zal dalen. In november 2021 was dit hetzelfde.

Ondernemers in de handel, logistiek en horeca verwachten vaker dan gemiddeld een stijging, ondernemers in de financiële en zakelijke dienstverlening juist minder vaak. Ondernemers in de maatschappelijke dienstverlening (overheid, onderwijs, zorg en overige maatschappelijke dienstverlening) verwachten vaak gaan verandering in het totaal aantal gewerkte uren.

Regelgeving en arbeidsmarkt grootste uitdagingen

Een kwart van alle ondernemers vindt dat regelgeving en de arbeidsmarkt de grootste uitdagingen zijn voor hun organisatie. Ondernemers geven aan te vrezen voor een nieuwe ronde van belemmerende coronaregels, de krapte op de arbeidsmarkt en schaarse grondstoffen. Daarnaast noemden ondernemers ook andere uitdagingen: o.a. de gevolgen van de oorlogssituatie in Oekraïne, stijgende inflatie en energieprijzen werden vaak genoemd.

Helft ondernemers heeft geen of weinig zorgen over de toekomst

Een tiende van de ondernemers maakt zich (zeer) grote zorgen en vier op de tien hebben enige zorgen. De helft maakt zich niet of nauwelijks zorgen over de toekomst van de onderneming. Ondernemers die actief zijn in de landbouw of visserij maken zich vaker (zeer) grote zorgen over de toekomst van hun onderneming (indicatieve uitkomst). Hetzelfde geldt voor ondernemers in de handel, logistiek en horeca. Zzp'ers maken zich vaker niet of nauwelijks zorgen over de toekomst van hun onderneming.

Bij kwart ondernemingen werken medewerkers veelvuldig thuis

Bij ruim een kwart van de ondernemers werkten medewerkers in februari 2022 80 tot 100 procent van hun uren vanuit huis. Bij een tiende van de ondernemingen werkten medewerkers 40 tot 60% van de gewerkte uren vanuit huis. Bij ruim een derde werkten medewerkers tot 20 procent vanuit huis. In november 2021 waren deze verhoudingen hetzelfde. In mei 2021 werkten ondernemers (en hun medewerkers) minder thuis en meer op locatie.

Bij helft ondernemers is thuiswerken niet mogelijk

Een zevende van de ondernemers laat medewerkers vrij om al dan niet thuis te werken. Een even grote groep wilt dat hun medewerkers 1 of 2 dagen thuis werken. Nog eens een zevende wilt dat er 3 of 4 dagen op locatie gewerkt wordt. Een tiende van de ondernemers wil niet dat mensen thuiswerken. Bij de helft was vanuit huis werken niet mogelijk.

1.4 Overheidsdienstverlening krijgt een voldoende

Derde ondernemers ontevreden met gemeentelijke dienstverlening

Het gemiddelde rapportcijfer voor de gemeentelijke dienstverlening is februari een 6,0. Dit komt overeen met het rapportcijfer van november 2021 (5,9). Een derde geeft de dienstverlening van de gemeente een onvoldoende (een cijfer van 1 tot en met 5). Bijna de helft geeft een (ruim) voldoende (een 6 of een 7). Een zevende zegt dat de gemeentelijke dienstverlening goed of tot uitstekend is (een 8 of hoger). In februari beoordeelde twee derde van de ondernemers de gemeentelijk dienstverlening met een voldoende of hoger. Ondernemers die in de afgelopen 12 maanden contact hebben gehad met de gemeente geven gemiddeld een hoger rapportcijfer (6,2) dan ondernemers die geen contact hebben gehad (5,8).

Financiële- en maatschappelijke dienstverlening meest tevreden met gemeentelijke dienstverlening
Ondernemers die actief zijn in de landbouw en visserij geven het laagste rapportcijfer, namelijk een 5,6. Het hoogste rapportcijfer wordt gegeven door ondernemers die actief zijn in de sectoren 'financiële en zakelijke dienstverlening' en 'overheid, onderwijs, zorg en overig' (beide 6,1). Organisaties met 2 tot 5 medewerkers geven een iets lager rapportcijfer (5,8) dan organisaties met (minder dan) 1 medewerker of met 6 of meer medewerkers (beide 6,1).

2 Inleiding

2.1 Aanleiding/achtergrond van het onderzoek

Het I&O Ondernemerspanel brengt de wensen en ervaringen van ondernemers op voor hen relevante thema's als innovatie, ondernemersklimaat, duurzaamheid of internationaal ondernemen representatief in beeld. De eerste meting is uitgezet in mei 2021. In de eerste helft van november 2021 peilden we opnieuw hoe ondernemers de stand van zaken van de economie beoordelen, welke verwachtingen en uitdagingen zij zien. Deze derde peiling behandelt grotendeels dezelfde onderwerpen.

I&O Research Ondernemerspanel

De leden van het I&O Ondernemerspanel bevat 3.600 leden die zijn geworven via diverse werkgelegenheidsonderzoeken en via gerichte uitnodiging.

2.2 Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats in de tweede helft van februari 2022. In totaal vulden 1.620 ondernemers de vragenlijst in. De onderzoeksresultaten uit het I&O Ondernemerspanel zijn net als in mei en november gewogen op het aantal werkzame personen en de branche/sector waarbinnen de ondernemingen werkzaam zijn. Waar mogelijk worden de uitkomsten van de Ondernemerspeiling vergeleken met een onderzoek onder werkende Nederlanders in het I&O Research Panel van februari 2022 en de peiling in november 2021 onder ondernemers in het Ondernemerspanel.

Tabel 2.1 – Responskenmerken ondernemers vergeleken met Nederlands gemiddelde

	Absoluut aantal ongewogen	Absoluut aantal gewogen	Aandeel gewogen	Nederlands gemiddelde*
Landbouw/visserij	65	73	4%	4%
Industrie, bouw en nutsbedrijven	169	232	14%	15%
Handel en logistiek, horeca	235	359	22%	22%
Financiële en zakelijke dienstverlening	652	514	28%	31%
Maatschappelijke dienstverlening (overheid, onderwijs, zorg, cultuur/sport/recreatie, overig)	497	440	32%	28%
1 werkzaam persoon¹	947	1.065	66%	70%
2 tot 5 werkzame personen	335	364	22%	19%
6 en meer werkzame personen	336	189	12%	11%
Totaal	1.620	1.620	100%	100%

* Bron: LISA, 2020.

¹ Het gaat om aantal werkzame personen die minimaal 12 uur per week op of vanaf de vestiging werkzaam zijn.

In ieder onderzoek blijken bepaalde ondernemers méér dan andere deel te nemen. Zo doen zzp'ers doorgaans vaker mee. Vandaar dat er een combinatie van een weging naar aantal werkzame personen en sector is toegepast op de uitkomsten, waardoor de uitkomsten representatief zijn voor alle ondernemers in Nederland.

Ontwikkelingen Oekraïne: Halverwege de veldwerkperiode (24 februari) ontstond er een conflict in Oekraïne. Op 24 februari hadden 1.200 ondernemers – ongeveer drie kwart van de uiteindelijke respons – de vragenlijst succesvol afgerond. In de dagen hierna werden er economische sancties opgelegd aan Rusland.

2.3 Leeswijzer

Dit rapport beschrijft in hoofdstuk 3 de stand en perspectief van de economie. Ook de aanpak van het kabinet met betrekking tot de Nederlandse economie komt aan bod. Hoofdstuk 4 beschrijft de verwachtingen en uitdagingen van de organisatie, inclusief (de wens voor) thuiswerken. Hoofdstuk 5 gaat in op de gemeentelijke dienstverlening. Het rapport begon met een samenvatting.

3 Stand en perspectief van de economie

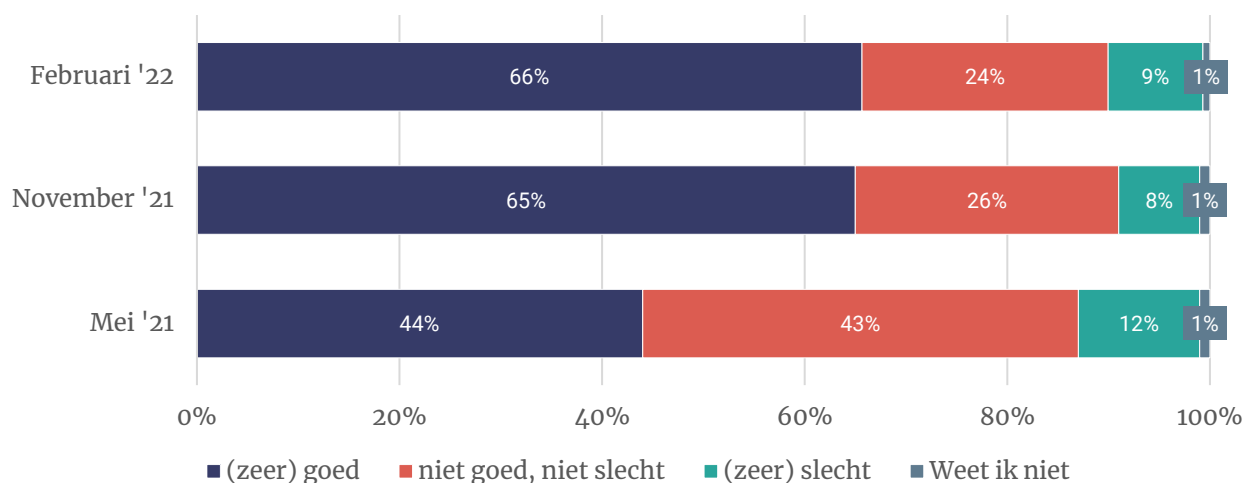
Dit hoofdstuk behandelt het perspectief van ondernemers op de Nederlandse economie. Ook het aantal werkzame personen en de diverse fiscale steunmaatregelen komen aan bod.

3.1 Twee derde ondernemers in februari positief over economie

Aan de ondernemers is gevraagd hoe ze de Nederlandse economie van dat moment (februari 2022) beoordeelden. Met de Nederlandse economie bedoelen we: economische ontwikkeling (groei of krimp) en de werkgelegenheid. Twee derde van de ondernemers (66%) beoordeelt de economie in februari als (zeer) goed (Figuur 3.1). Een kwart van de ondernemers (24%) geeft de Nederlandse economie in februari een neutrale beoordeling. Een kleine groep ondernemers (9%) zegt dat de Nederlandse economie op dat moment (zeer) slecht was.

In november 2021 waren de ondernemers even tevreden over de Nederlandse economie. In mei 2021 waren de ondernemers een stuk minder positief.

Figuur 3.1 - Hoe staat de Nederlandse economie er volgens u momenteel voor? n=1.620 (ondernemers in februari 2022), n=1.468 (ondernemers in november) en n=2.272 (ondernemers in mei 2021)

Ondernemers in de financiële en zakelijke dienstverlening vaker positief over economie

In februari zijn ondernemers die actief zijn in de financiële en zakelijke dienstverlening zijn het meest positief over de Nederlandse economie: drie kwart (74%) beoordeelt de economie als (zeer) goed. Ondernemers die actief zijn in de landbouw of visserij zijn het minst positief: minder dan zes op de tien beoordelen de economie als (zeer) goed. In februari is er weinig verschil te zien tussen de verschillende grootteklassen als het gaat over de Nederlandse economie. In vergelijking met november zijn ondernemers even positief.

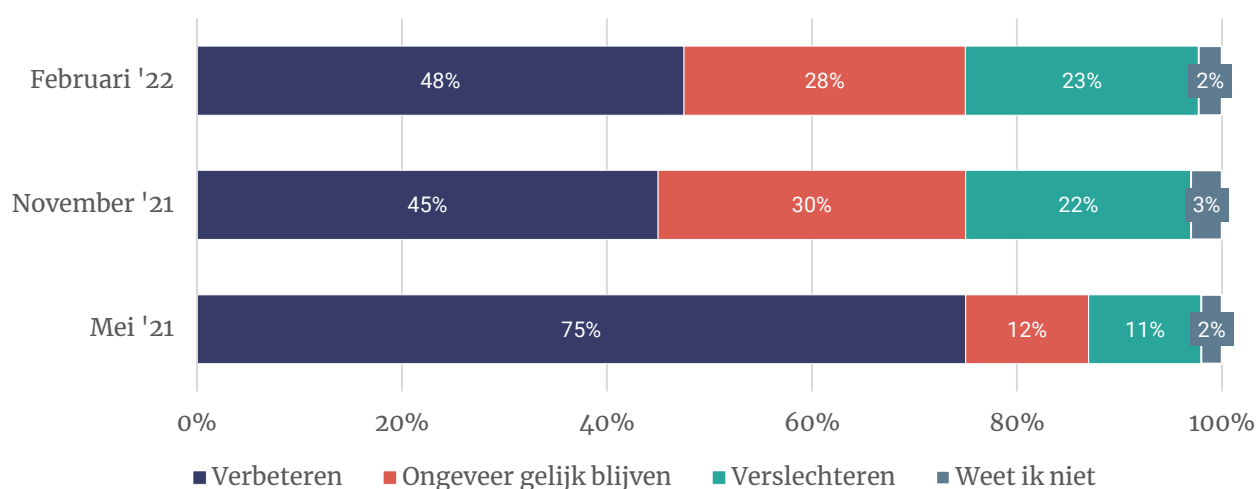

3.2 Helpt ondernemers verwacht verbetering in economie

Aan de ondernemers is vervolgens gevraagd hoe ze verwachten dat de Nederlandse economie zich in de komende 12 maanden zal ontwikkelen. Dit betreft de periode tussen februari 2022 en februari 2023. De helft van de ondernemers (48%) verwacht dat de Nederlandse economie zich zal verbeteren (Figuur 3.2). Ruim een kwart van de ondernemers (28%) zegt te verwachten dat de economie ongeveer hetzelfde zal blijven. Een vijfde van de ondernemers (23%) denkt dat de economie de komende 12 maanden zal verslechteren.

In november 2021 waren de ondernemers even positief over de economische momenten van dat moment. In mei 2021 hadden de ondernemers positievere verwachtingen over de economie.

Figuur 3.2 - Hoe verwacht u dat de Nederlandse economie zich in de komende 12 maanden gaat ontwikkelen? n=1.620 (ondernemers in februari 2022), n=1.468 (ondernemers in november) en n=2.272 (ondernemers in mei 2021)

De positieve verwachtingen die de ondernemers in november hadden, zijn in de vier maanden tussen november februari (grotendeels) uitgekomen (Figuur 3.1 en 3.2).

Tegelijkertijd zien we dat de verwachtingen voor de komende periode (iets) rooskleuriger zijn. In februari 2022 geven ondernemers in iedere sector aan dat ze verwachten dat de Nederlandse economie zich (sterk) zal verbeteren. De groep die een verslechtering verwacht is tussen november en februari gelijk gebleven (een vijfde van alle ondernemers).

In november was de stemming in alle sectoren minder positief dan in mei. In november waren ondernemers in de landbouw en visserij het minst positief over hoe de economie zich zou ontwikkelen.

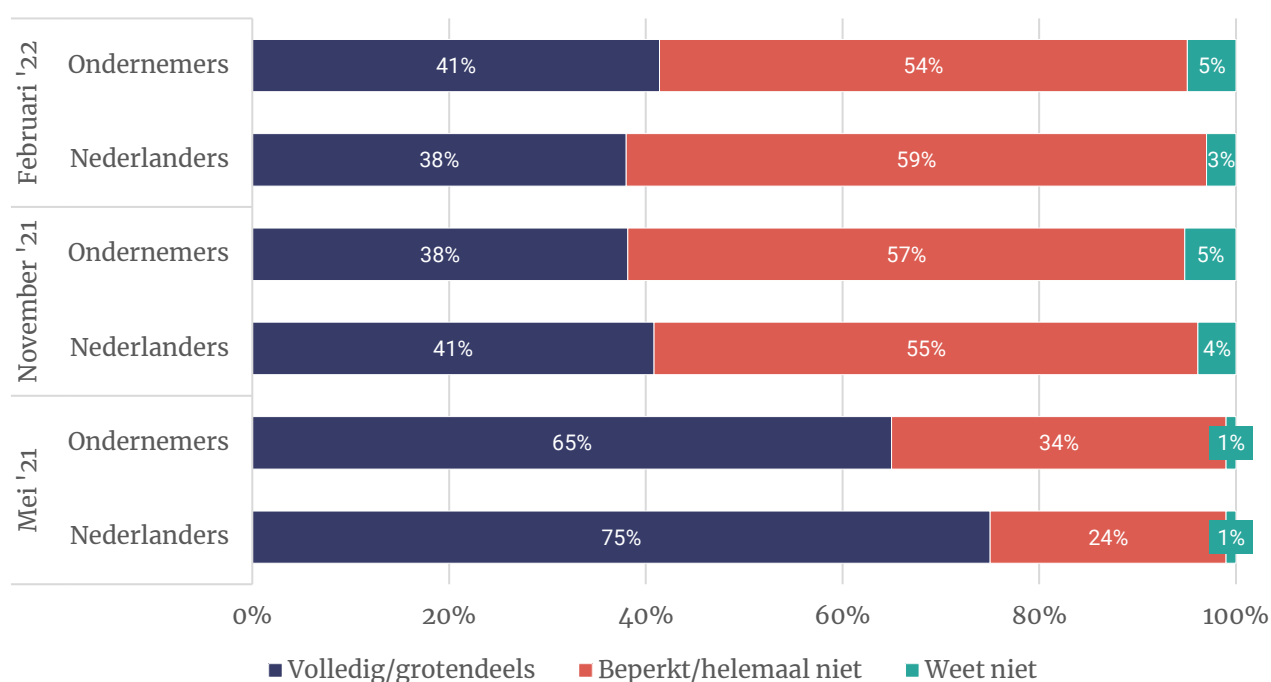
3.3 Draagvlak economisch beleid blijft even groot

Aan de ondernemers in het I&O Ondernemerspanel (half februari) en inwoners in het I&O Researchpanel (half februari) is gevraagd in hoeverre ze achter de aanpak van de coronacrisis door het kabinet staan als het gaat om de Nederlandse economie.

Vier op de tien (respectievelijk 41 en 38%) staan volledig of grotendeels achter de aanpak en ruim de helft (respectievelijk 54 en 59%) in beperkte mate of helemaal niet (Figuur 3.3).

In november 2021 was het draagvlak voor het economisch beleid onder zowel inwoners als ondernemers even groot. In mei 2021 was het draagvlak een stuk groter.

Figuur 3.3 – In hoeverre staat u achter de aanpak van het kabinet als het gaat om de Nederlandse economie?
n=1.620 (ondernemers in februari '22), n=1.219 (Nederlanders in februari '22), n=1.468 (ondernemers in november '21), n=1.188 (Nederlanders in november '21), n=2.272 (ondernemers in mei '21) en n=2.004 (Nederlanders in mei '21)

Ondernemers die actief zijn in de sector 'industrie, bouw en nutsbedrijven' zijn het meest positief over de economische aanpak van het kabinet: de helft (49%) steunt het beleid.

Ondernemers die actief zijn in de financiële en zakelijke dienstverlening zijn ook positief (48% eens). De minst positieve ondernemers zijn actief in de landbouw en visserij: een vijfde (22%) steunt het kabinetsbeleid.

In november waren deze verhoudingen (grotendeels) hetzelfde.

Grotere bedrijven staan in februari (iets) vaker achter het kabinetsbeleid dan kleinere bedrijven: bijna de helft van de bedrijven met meer dan zes werkzame personen steunt het kabinetsbeleid.

In bijna alle sectoren is de steun voor het kabinetsbeleid toegenomen.

Ondernemers lichten toe dat ze (vooral) ontevreden zijn over de economische aanpak rondom de energietransitie en klimaatplannen, de coronamaatregelen en de bestrijding van inkomensongelijkheid. Daarnaast ervaren ze ook veel regeldruk.

Ondernemers konden het nieuwe kabinet ook een boodschap meegeven. Enkele voorbeelden:

Figuur 3.4 - Welke boodschap zou u als ondernemer/werkgever het nieuwe kabinet willen meegeven?

Belasting

“Belasting op consumptie verhogen. Kosten op arbeid verlagen.”

“Belasting op vermogen verhogen en zorgen dat de armoede beter word bestreden.”

“Belastingheffing ook voor grote bedrijven/multinationals zo snel mogelijk invoeren. Tweedeling in maatschappij (arm versus rijk) zo snel mogelijk verkleinen.”

“Belasting verlagen.”

(Im)migratie

“Beperk migratie tot de echte noodgevallen en weiger de gelukzoekers of stuur ze z.s.m. terug. Laat de goedwillige belasting betalers niet in de steek en steun ze bij die sterk stijgende prijzen.”

“Zorg actief voor arbeidsmigratie van beroepen die we hard nodig hebben.”

Milieu

“Zet alles in op milieu: dat redt de wereld én is een economisch groeimodel.”

“Bij milieu wetgeving inzetten op doelvoorschriften i.p.v. middelvoorschriften.”

Corona

“Er wordt misbruik gemaakt van de regelingen die er nu zijn om bedrijven in Coronatijd overeind te houden. Pak dat aan, zónder dat de goedwillende ondernemers er last van hebben.”

“Het kabinet heeft steeds gezegd : "Samen tegen Corona" Dat maken ze niet waar richting de ondernemer die zijn salaris haalt uit de winst van zijn bedrijf. EN de ambtenaren die NL regeren krijgen elke maand hun salaris en begrijpen deze pijn ook totaal niet.”

Arbeidsmarkt

“Besteed aandacht aan de vele nul-uren en flexcontracten.”

“Ga het basisinkomen invoeren .”

Energie

“Houd niet onnodig niet levensvatbare bedrijven in leven door teveel te subsidiëren. Versnel de energietransitie door deze wel te subsidiëren.”

“Ik zou een voorstel willen doen om een transitie te maken naar Kringlooeconomie.”

“Minder regels en een duidelijk lange-termijn beleid op de energietransitie.”

“Zorg dat de energieprijzen dalen!”

Economie

“Geen groei om elke prijs. Economie (en samenleving) moeten aangepast aan de nieuwe uitdagingen, met name milieu.”

“Nu de economie zich hersteld heeft, is het tijd om te kijken naar de minima, zodat zij niet te ver achterblijven.”

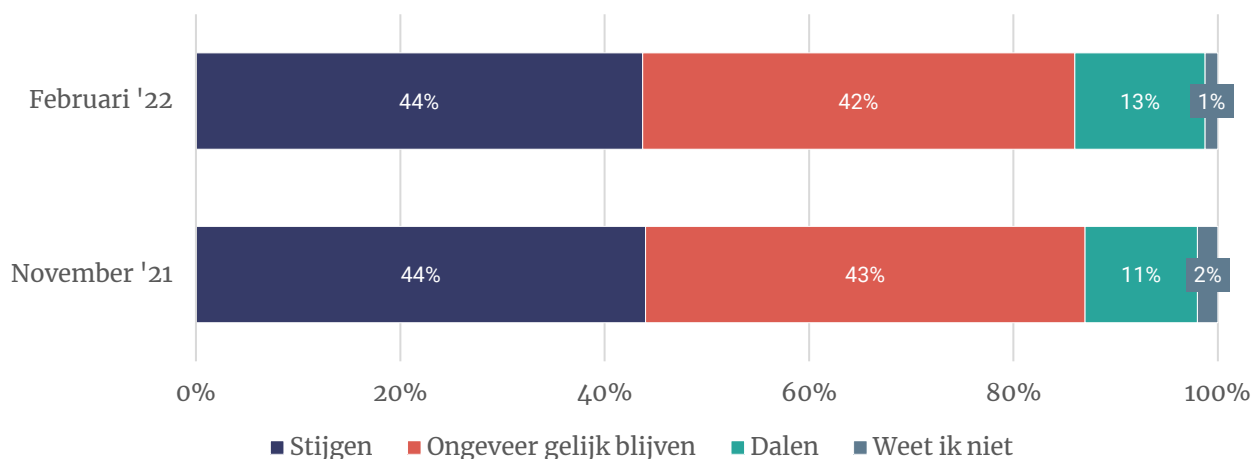
4 Verwachtingen en uitdagingen organisaties

In dit hoofdstuk komen de verwachtingen en uitdagingen voor de ondernemers aan bod. Ook behandelt dit hoofdstuk het aantal gewerkte uren in een gemiddelde week en het gewenste aantal werkdagen.

4.1 Kleine groep ondernemers verwacht daling in omzet

Aan ondernemers is gevraagd wat hun verwachtingen zijn over de omzet voor de komende 12 maanden, in vergelijking met de vorige 12 maanden. Voor ondernemers zonder winstoogmerk is gevraagd naar de te werken uren. De meeste ondernemers verwachten dat de omzet gelijk zal blijven (44%) of zal stijgen (42%) (Figuur 4.1). Ruim een tiende (13%) denkt dat de omzet zal dalen. In november 2021 was dit hetzelfde.

Figuur 4.1 - Wat zijn uw verwachtingen over uw omzet (of indien geen winstoogmerk: de te werken uren) voor de komende 12 maanden, in vergelijking met de vorige 12 maanden? n=1.620 (ondernemers in februari '22) en n=1.468 (ondernemers in november '21)

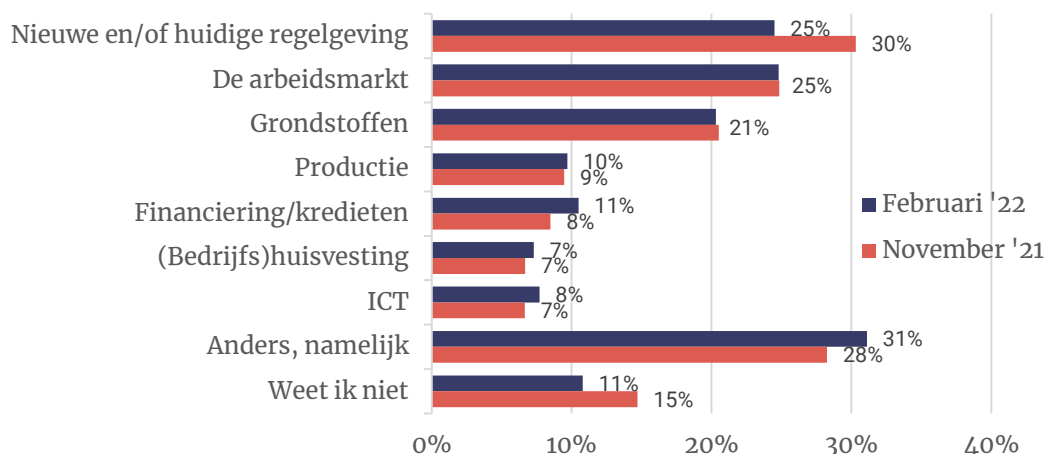
Ondernemers in de handel, logistiek en horeca verwachten vaker dan gemiddeld dat de omzet in de komende 12 maanden gaat stijgen (53% verwacht een stijging). Ondernemers die actief zijn in de financiële en zakelijke dienstverlening verwachten minder vaak een stijging in hun omzet. Ook in februari verwachten ondernemers in de maatschappelijke dienstverlening (overheid, onderwijs en zorg, cultuur/sport/recreatie en overig) vaker dan gemiddeld dat er geen verandering zal zijn in hun aantal gewerkte uren. Ondernemers die actief zijn in de landbouw of visserij en organisaties met 2 tot 5 medewerkers verwachten vaker een daling.

4.2 Regelgeving en arbeidsmarkt grootste uitdagingen

Aan de ondernemers is gevraagd wat de twee grootste uitdagingen voor hun organisatie in de nabije toekomst zijn. Zij konden maximaal twee antwoorden geven. Een kwart (25%) geeft aan dat nieuwe en/of huidige regelgeving de grootste uitdaging voor hun organisatie is (Figuur 4.2). In november waren dat er meer (30%). Nog eens een kwart (25%) van de ondernemers noemt de arbeidsmarkt als grootste uitdaging. Een derde (31%) noemt een andere uitdaging.

Figuur 4.2 - Wat zijn de twee grootste uitdagingen voor uw organisatie in de nabije toekomst? n=1.620 (ondernemers in februari '22) en n=1.468 (ondernemers in november '21)

Ondernemers konden een toelichting geven bij hun twee grootste uitdagingen:

- nieuwe regelgeving corona (vrees voor nieuwe regelgeving en lockdowns later in het jaar);
- de arbeidsmarkt (aanbod van sollicitanten is mager door grote krapte op de arbeidsmarkt, moeilijk in te vullen vacatures);
- grondstoffen (door schaarste kan productie niet op maximaal, prijs zal ook blijven stijgen);
- productie (lange levertijden door lange aanvoer van materialen en weinig voorraad, vraag is moeilijk te voldoen door beperkte grondstoffen en leiden tot productie achterstanden);
- financiering/kredieten (lagere verstrekking van kredieten leidt tot minder omzet);
- (bedrijfs)huisvesting (ondernemers missen ruimte in de huisvesting);
- personeel (behouden van personeel, zoeken van nieuw vakgericht personeel) en;
- ICT (grootste uitdaging is cybersecurity en chip tekorten kosten omzet).

Verder konden ondernemers ook nog een toelichting geven bij de antwoordoptie 'Anders, namelijk'. Voorbeelden van de andere uitdagingen zijn:

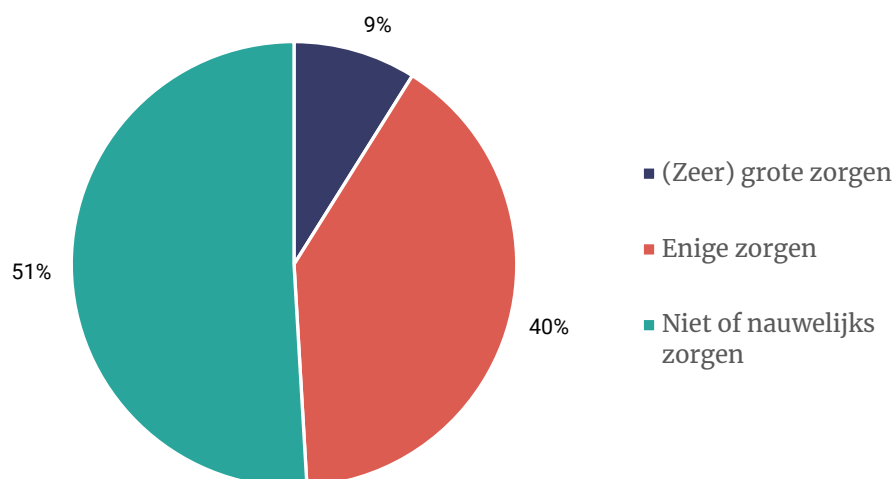
- corona (zorgen om invoering van nieuwe corona-maatregelen);
- oorlogssituatie Oekraïne (onzekerheid en de gevolgen hiervan);
- gezondheid (gezond blijven);
- inflatie (stijging van prijzen en rentestand);
- energie (tekorten en hogere kosten door oorlog);
- inkoop (eigen inkoop, inkoopbeleid overheid);
- acquisitie (werving van klanten, het vinden van nieuwe klussen);
- personeel (stabiel houden van personeel/formatie, niet kunnen komen aan geschikt personeel);
- transport/brandstofprijzen (transportkosten internationaal transport, ontwikkeling van brandstoffen en de brandstofprijzen);
- klimaat/milieu (klimaatverandering, minder mogelijkheden om te ondernemen door milieueisen);
- omzet (groei van/genereren van omzet) en;
- behouden huidige situatie (behouden van klanten).

4.3 Helft ondernemers heeft geen of weinig zorgen over de toekomst

Aan de ondernemers is gevraagd of ze zich zorgen maken over de toekomst van hun onderneming of organisatie. Een tiende (9%) maakt zich (zeer) grote zorgen en vier op de tien (40%) heeft enige zorgen. De helft (51%) maakt zich niet of nauwelijks zorgen over de toekomst.

Figuur 4.3 - Als u kijkt naar de volgende 12 maanden, in hoeverre maakt u zich zorgen dan zorgen over de toekomst van uw onderneming/organisatie? n=1.620

Ondernemers die actief zijn in de landbouw of visserij maken zich vaker (zeer) grote zorgen over de toekomst van hun onderneming. Hetzelfde geldt voor ondernemers in de handel, logistiek en horeca. Ondernemers die actief zijn in de sector 'Industrie, bouw en nutsbedrijven' en in de financiële en zakelijke dienstverlening maken zich vaker niet of nauwelijks zorgen. Zzp'ers maken zich ook vaker niet of nauwelijks zorgen over de toekomst van hun onderneming.

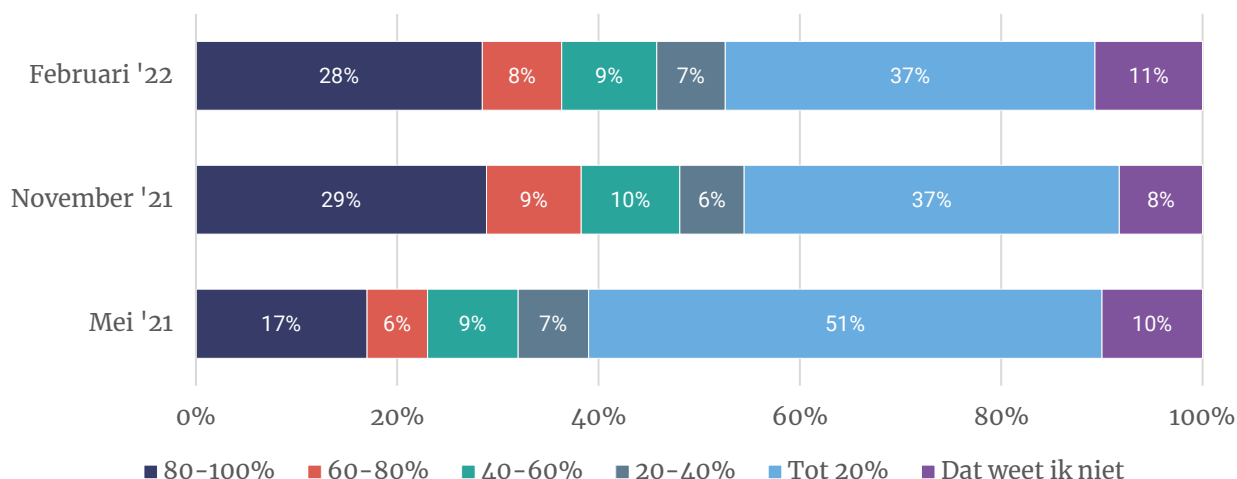

Kwart van medewerkers werkte in februari vooral vanuit huis

Tijdens de coronaperiode werd vanuit huis werken steeds meer de norm. Bij ruim een kwart (28%) van de ondernemers in februari werkten medewerkers 80 tot 100 procent vanuit huis (Figuur 4.4). Een tiende van de medewerkers (9%) deed dit bij 40 tot 60% van de gewerkte uren. Ruim een derde (37%) werkte tot 20 procent vanuit huis. In november waren deze verhoudingen hetzelfde. In mei werkten ondernemers (en hun medewerkers) minder thuis en meer op locatie.

Figuur 4.4 - Welk deel van de gewerkte uren in een gemiddelde week werken de mensen in uw organisatie momenteel vanuit huis? (n=1.620)

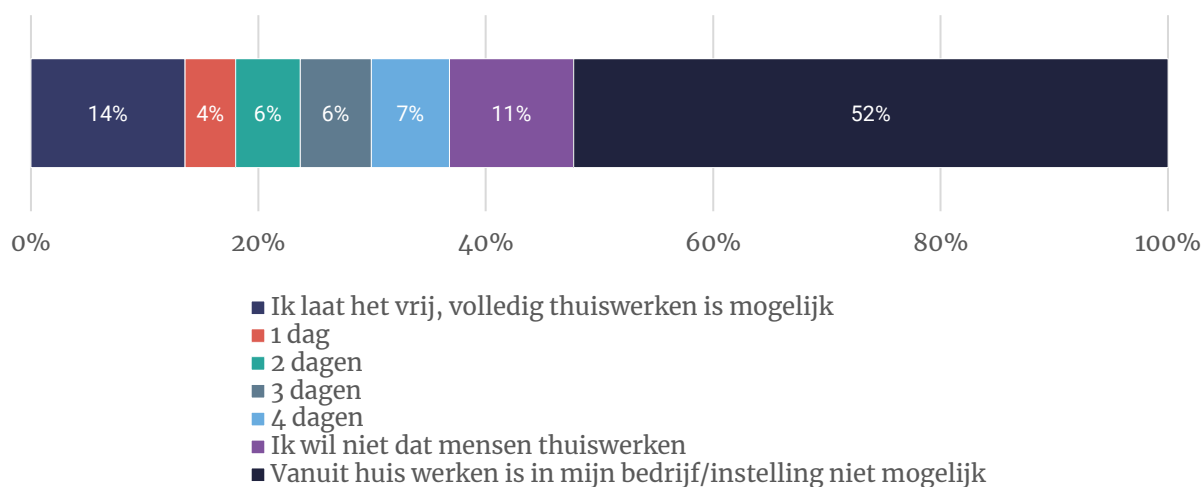

Bij helft ondernemers is thuiswerken niet mogelijk

Aan ondernemers werden ook gevraagd hoeveel dag(en) ze hun medewerkers – idealiter – op locatie willen laten werken. Een zevende (14%) van de ondernemers laat dit vrij, omdat volledig thuiswerken mogelijk is (Figuur 4.5). Een even grote groep (10%) wilt dat hun medewerkers 1 of 2 dagen thuis werken. Nog eens een zevende (13%) wilt dat er 3 of 4 dagen op locatie gewerkt wordt. Een tiende van de ondernemers (11%) wilt niet dat mensen thuiswerken.

Bij de helft (52%) was vanuit huis werken niet mogelijk.

Figuur 4.5 - Hoeveel dag(en) per week zou u willen dat uw medewerkers in een gemiddelde week minimaal op locatie werken? (n=1.620)

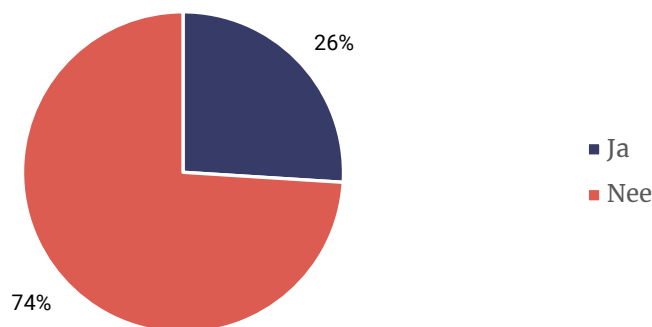
5 Overheidsdienstverlening

In dit hoofdstuk staat de overheidsdienstverlening centraal.

5.1 Kwart ondernemers had contact met gemeente

Tot slot is aan de ondernemers gevraagd of ze in de afgelopen 12 maanden contact hebben gehad met hun gemeente. Een kwart (26%) heeft dit gehad (Figuur 5.1).

Figuur 5.1 - Heeft u in de afgelopen 12 maanden vanuit uw organisatie contact gehad met uw gemeente?
n=1.620

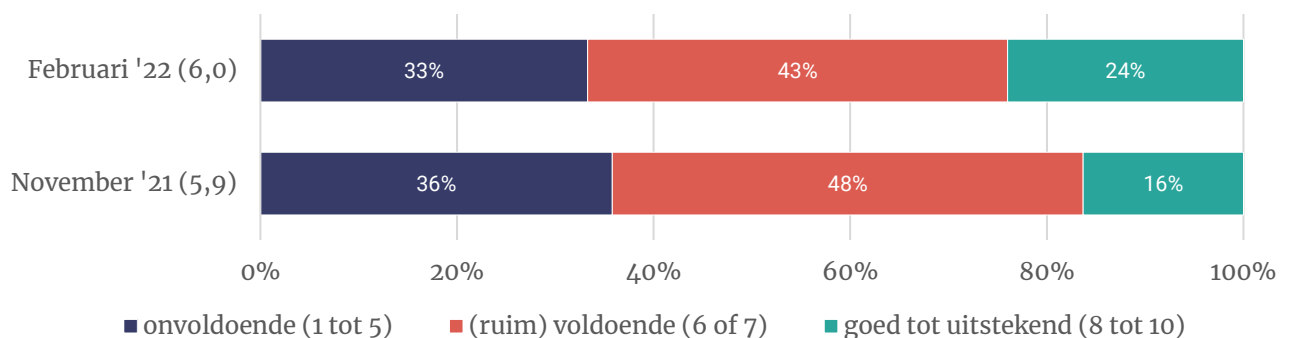

Een vijfde ondernemers ontevreden met gemeentelijke dienstverlening

Aan de ondernemers gevraagd in welke mate ze tevreden zijn met hun gemeentelijke dienstverlening. Het gemiddelde rapportcijfer is een 6,0 (Figuur 5.2). Dit komt overeen met het rapportcijfer van november 2021 (5,9). Een derde (33%) geeft de dienstverlening van de gemeente een onvoldoende (een cijfer van 1 tot en met 5). Bijna de helft (43%) geeft een (ruim) voldoende (een 6 of een 7). Een kwart (24%) zegt dat de gemeentelijke dienstverlening goed of tot uitstekend is (een 8 of hoger). In februari beoordeelde twee derde (67%) van de ondernemers de gemeentelijk dienstverlening met een voldoende of hoger.

Ondernemer die in de afgelopen 12 maanden contact hebben gehad met de gemeente geven gemiddeld een hoger rapportcijfer (6,2) dan ondernemers die geen contact hebben gehad (5,8).

Figuur 5.2- In welke mate bent u tevreden met de dienstverlening van uw gemeente aan ondernemers? Kunt u dat met een cijfer aangeven? (1 t/m 10) n=1.620 (ondernemers in februari 2022) en n=1.468 (ondernemers in november 2021)*

* In november 2021 was er geen categorie 'weet niet'. De categorie 'weet niet' is in februari '22 daarom buiten beschouwing gelaten – dit waren 650 ondernemers (40%).

Financiële- en maatschappelijke dienstverlening meest tevreden met gemeentelijke dienstverlening
 Ondernemers die actief zijn in de sectoren ‘financiële en zakelijke dienstverlening’ en ‘overheid, onderwijs, zorg en overig’ geven het hoogste rapportcijfer: beide een 6,1 (Tabel 5.1). Ondernemers die actief zijn in de landbouw en visserij geven het laagste rapportcijfer, namelijk een 5,6. Organisaties met 2 tot 5 medewerkers geven een iets lager rapportcijfer (5,8) dan organisaties met (minder dan) 1 medewerker of met 6 of meer medewerkers (beide 6,1).

Tabel 5.1 - Rapportcijfer voor de gemeentelijke dienstverlening, per sector. (n=1.620 in februari en n=1.468 in november)

	Rapportcijfer november '21	Rapportcijfer februari '22
Landbouw en visserij	5,7	5,6
Industrie, bouw en nutsbedrijven	5,7	6,0
Handel en logistiek, horeca	5,8	5,9
Financiële en zakelijke dienstverlening	6,1	6,1
Overheid, onderwijs, zorg en overig	5,9	6,1
Totaal	5,9	6,0

* = Indicatieve uitkomst.

Ondernemers konden een toelichting geven op de vraag over de gemeentelijke dienstverlening. Enkele voorbeelden hiervan staan in onderstaand tekstvak (Figuur 5.3) weergegeven.

Figuur 5.3 – U zei dat u de gemeentelijke dienstverlening een ... zou geven. Wilt u uw beoordeling kort toelichten?

Ik geef de gemeentelijke dienstverlening een onvoldoende, want:

“Alle regels zijn in het voordeel van de gemeente. Ze luisteren slecht naar de belasting betalende burger.”

“Als je geen vriendjes hebt bij de gemeente, krijg je niks voor elkaar.”

“We zijn een klein bedrijf en worden daarom niet serieus genomen.”

“Geprobeerd een Bibob vergunning te krijgen, elke euro moet verantwoord worden en overlegd worden.”

“De gemeente is onbereikbaar, onwillig en niet betrokken.”

“Er is onvoldoende kennis aanwezig bij de gemeente.”

Ik geef de gemeentelijke dienstverlening een (ruim) voldoende, want...

“De gemeente houdt open avonden en denkt wel mee.”

“De medewerking van de gemeente is er wel, maar erg langzaam.”

“Ik heb vaak het gevoel dat de gemeente niets weet wat en hoe ondernemers denken.”

“Matige respons, duurt lang voordat een goed antwoord gegeven wordt.”

“De TOZO-3 aanvraag ging veel soepeler dan TOZO-1.”

“Ze mogen wel wat meer meedenken en flexibeler zijn.”

“Betreft TOZO 1; dat ging soepel.”

“Het beeld is diffuus. Vandaar een ruim voldoende.”

“Het eerste contact is snel, direct en de eerste persoon vraagt goed door. De opvolging daarna duurt erg lang, dat moet echt beter.”

“Heldere toelichting op maatregelen en mogelijkheden voor compensatie.”

“Parkeren is goed geregeld.”

Ik geef de gemeentelijke dienstverlening een goed tot uitstekend, want...

“Ik vind de gemeente aardig en deskundig.”

“De gemeente onderkent het belang van ondernemers.”

“Ik heb de steun gekregen die ik nodig had.”

“Kundige mensen die zich heel behulpzaam naar mij als ondernemer opstelden in de coronacrisis.”

“De gemeente heeft oog voor ondernemingen, ze denken mee en tonen interesse.”

“Wij zijn zeer goed bijgestaan door de gemeente, zowel in steun als advies.”

Bijlagen: Vragenlijst

Hartelijk welkom bij deze periodieke peiling in het I&O Ondernemerspanel. We willen graag weten hoe u aankijkt tegen de economie en de verwachtingen en uitdagingen van uw bedrijf of instelling. Ook willen we u vragen wat u vindt van de dienstverlening aan ondernemers van uw gemeente.

Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 5 minuten. Uw antwoorden behandelen we volledig vertrouwelijk. De resultaten zijn niet naar u of uw organisatie te herleiden.

(N.B. onderzoek wordt online uitgevoerd)

Blok I Stand en perspectief van de economie

- 1. Hoe staat de economie er volgens u momenteel voor?** (Met Nederlandse economie bedoelen we: economische ontwikkeling (groei of krimp) en de werkgelegenheid)

ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK

- Zeer goed
- Tamelijk goed
- Niet goed maar ook niet slecht
- Tamelijk slecht
- Zeer slecht
- Weet ik niet

- 2. Hoe verwacht u dat de Nederlandse economie zich in de komende 12 maanden zal ontwikkelen?**

De Nederlandse economie zal...:

- Zich sterk verbeteren
- Zich enigszins verbeteren
- Ongeveer gelijk blijven
- Zich enigszins verslechteren
- Zich sterk verslechteren
- Weet ik niet

- 3. In hoeverre staat u achter de aanpak van het kabinet als het gaat om de Nederlandse economie?**

- Volledig
- Grotendeels
- In beperkte mate
- Helemaal niet
- Weet niet

4. Welke boodschap zou u als ondernemer/werkgever het nieuwe kabinet willen meegeven?

Blok II Verwachtingen en uitdagingen organisatie

5a. Wat zijn uw verwachtingen over uw omzet voor de komende 12 maanden, in vergelijking met de vorige 12 maanden? Mijn omzet zal...

DEZE VRAAG IS VOOR SECTOR 1-4

- Fors stijgen
- Enigszins stijgen
- Ongeveer gelijk blijven
- Enigszins dalen
- Fors dalen
- Weet ik niet

5b. Wat zijn uw verwachtingen over het aantal gewerkte uren binnen uw organisatie voor de komende 12 maanden, in vergelijking met de vorige 12 maanden? Mijn omzet zal...

DEZE VRAAG IS VOOR SECTOR 5

- Fors stijgen
- Enigszins stijgen
- Ongeveer gelijk blijven
- Enigszins dalen
- Fors dalen
- Weet ik niet

6a. Wat zijn de twee grootste uitdagingen voor uw organisatie in de nabije toekomst?

MAXIMAAL TWEE VRAGEN MOGELIJK

- Grondstoffen
- Productie
- (Bedrijfs)huisvesting
- De arbeidsmarkt
- ICT
- Nieuwe en/of huidige wetgeving
- Anders, namelijk:
- Weet ik niet

6b. Kunt u uw twee grootste uitdagingen kort toelichten?

7. Als u kijkt naar de volgende 12 maanden, in hoeverre maakt u zich dan zorgen over de toekomst van uw onderneming/organisatie?

- Zeer grote zorgen
- Grote zorgen
- Enige zorgen
- Niet of nauwelijks zorgen

8. Welk deel van de gewerkte uren in een gemiddelde week werken uw medewerkers momenteel vanuit huis?

INDIEN U DIT NIET EXACT WEET, PROBEER DAN EEN INSCHATTING TE MAKEN

- 80-100%
- 60-80%
- 40-60%
- 20-40%
- tot 20%
- dat weet ik echt niet

9. Hoeveel dag(en) in een week zou u willen dat uw medewerkers in een gemiddelde week minimaal op locatie werken?

- 1 dag
- 2 dagen
- 3 dagen
- 4 dagen
- Ik wil niet dat mensen thuiswerken
- Vanuit huis werken is in mijn bedrijf / instelling niet mogelijk

Blok III Overheidsdienstverlening

10. Heeft u in de afgelopen 12 maanden vanuit uw organisatie contact gehad met uw gemeente?

- Ja
 Nee

11. In welke mate bent u tevreden met de dienstverlening van uw gemeente aan ondernemers? Kunt u dat met een cijfer aangeven? (1 t/m 10) ___ Cijfer

12. Wilt u uw beoordeling kort toelichten?

13. We zijn aan het einde van de vragenlijst gekomen. Hoe prettig vond u het om deze vragenlijst in te vullen?

Rapportcijfer:

--	--

14. Als u nog vragen of opmerkingen heeft, dan kunt u dat hieronder kwijt.

Namens het I&O Ondernemerspanel willen we u hartelijk danken voor uw medewerking.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl